

Na początek jako motto katechezy dwa cytaty z Pisma Świętego. Mówią o tym samym, ale jeden jest ze Starego Testamentu, a drugi z Nowego Testamentu. Według mnie są odekватne do tego o czym pisał Joel.

Księga Przysłów 3,11-12

*11 Upomnieniem Pańskim nie gardź, mój synu,
nie odrzucaj ze wstrętem strofowań.*

*12 Bowiem karci Pan, kogo miłuje, jak ojciec syna,
którego lubi.*

List do Hebrajczyków 12,5-6

*Synu mój, nie lekceważ karania Pana, nie upadaj na duchu,
gdy On cię doświadcza.*

*6 Bo kogo miłuje Pan, tego karze, chłoscze zaś każdego,
którego za syna przyjmuje.*

I jeszcze dwie definicje pojęć, które nam się przydadzą.

Encyklopedia PWN

apokaliptyka [gr. apokálypsis ‘odsłonięcie’, ‘objawienie’], literatura objawieniowa, nurt piśmiennictwa żydowskiego i wczesnochrześcijańskiego przedstawiający idee religijne w formie objawienia od Boga, podyktowanego ludziom lub przekazanego przez obrazy.

Apokalipsy żydowskie mówiły w języku wizji symbolicznej o sensie dziejów i zwycięstwie Boga nad złem. Poszczególne alegorie odnosiły się do ówczesnych wydarzeń politycznych, do rzeczywistości duchowej, do czasów ostatecznych. Apokaliptyka wykorzystywała m.in. symbolikę postaci

ze Starego Testamentu, aniołów, zwierząt, liczb, ciał niebieskich. Apokaliptykę poprzedziły literackie wizje symboliczne z ksiąg prorockich Starego Testamentu (Izajasz, Ezechiel, Zachariasz); charakter apokalipsy mają: 2. część Księgi Daniela i niektóre apokryfy Starego Testamentu. Gatunek ten kontynuuje Apokalipsa św. Jana oraz niektóre apokryfy Nowego Testamentu.

Encyklopedia PWN

eschatologia [gr. *éschatos* ‘ostateczny’, *lógos* ‘słowo’, ‘nauka’], część wierzeń religijnych dotyczących ostatecznego przeznaczenia świata, ludzkości i człowieka.

O Joelu wiemy, że tak jak on pisze w pierwszym wierszu, jest synem Petuela. O jego ojcu, czyli o Petuelu nic nie wiadomo. Kim był Joel można się tylko domyślać z analizy jego księgi.

Jego imię znaczy po hebrajsku *Jahwe jest Bogiem*.

Działał prawdopodobnie na terenie Jerozolimy pod koniec V wieku przed Chrystusem. Z wiedzy jaką podzielił się w księdze bibliści wnioskuje, że był blisko środowiska kapłanów, a może nawet sam był kapłanem.

Porównując daty wydarzeń z historii Izraela z wydarzeniami w księdze badacze datują działalność Joela nawet na IX wiek przed Chrystusem. Mowa jest o Fenicjanach, Filistynach, Edomie, Egipcie i o wywyższeniu Syjonu. Jest również podobieństwo do proroka Abdiasza w ich ujęciu panowania Izraela. A Abdiasz tworzył właśnie w IX wieku przed Chrystusem.

Jednak za powstaniem księgi w V przed Chrystusem, a nie w innym czasie przeważają:

- wzmianka o Grekach,
- nie wspomnianie o bałwochwalstwie, o którym pisali wcześniejsi prorocy przed niewolą babilońską,
- brak wzmianki o instytucji królewskiej,
- istnienie świątyni w Jerozolimie.

Powyższe fakty świadczą o powstaniu księgi w czasie trwania niewoli babilońskiej lub po niej.

Ważniejsza od datowania księgi jest jej zawartość.
We wstępie do Księgi Joela w Biblii 1000-lecia czytamy:

„Księga Joela stanowi pewnego rodzaju streszczenie apokaliptyki starotestamentowej.”

Rzeczywiście księga ta jest krótka. W 4 rozdziałach są w sumie 73 wiersze. W Biblii 1000-lecia zajmuje 4 strony.

Przejdźmy do treści księgi Joela.

Nie można tej treści traktować dosłownie. Jest to poezja pełna środków charakterystycznych dla tego gatunku. Inspirowany częstymi na tym terenie i w tamtych czasach plagami szarańczy Joel kreśli historię doświadczania ludu wybranego przez Boga. Boga, który jest kreatorem historii ludzkości.

Czytając ten tekst po raz pierwszy wydaje się, że czegoś w tym tekście brakuje, że jest pocięty, poszatkwany, nie łączy się w całość. Im częściej się czyta tym bardziej tekst płynie i jest bardziej zrozumiały.

Zaczyna się od przedstawienia się Joela jako syna Petuela i że przez niego przemawia Bóg.

Słowo skierowane jest do wszystkich z Izraela z poleceniem przekazywania tego słowa kolejnym pokoleniom.

Joel opisuje kataklizm głodu spowodowany przez zjadające wszystko szarańcze pod czterema postaciami. Pod postaciami: gazy, szarańczy, jelek i chasil. Porównuje te owady do ludu mocnego i niezliczonego, który pustoszy kraj. Kataklizm przyrodniczy jest uosabiany w postać

najeżdźcy, który niszczy wszelką roślinność. Joel nie pisze o ofiarach wśród ludności, ale o spustoszeniu wśród wszystkich zbóż. Przez brak płodów ziemi nie można składać ofiar pokarmowych i płynnych w domu Pańskim.

I zniknęła radość spośród synów ludzkich. (Jl 1,12)

Zniknęła radość z powodu klęski głodu, ale i z niemożliwości składania ofiary Bogu.

W tej tragicznej, beznadziejnej sytuacji Prorok wzywa naród do pokuty i modlitwy. Nawołuje kapłanów do przewodzenia ludowi w wołaniu do Boga.

(Jl 1,11-15)

13 Przepaszcie się i płaczcie, kapłani; narzekajcie, słudzy ołtarza, wejdźcie i nocujcie w worach, słudzy Boga mojego, bo zniknęła z domu Boga waszego ofiara pokarmowa i płynna.

14 Zarządźcie święty post, zwołajcie uroczyste zgromadzenie, zbierzcie starców, wszystkich mieszkańców ziemi do domu Pana, Boga waszego, i wołajcie do Pana:

15 «Ach, biada! Co za dzień! Bliski jest dzień Pański, a przyjdzie on jako spustoszenie od Wszechmogącego».

Pojawia się jak u Abdiasza wyrażenie *dzień Pański* na określenie czasów ostatecznych, ostatecznych, na określenie Sądu Ostatecznego. Ostatecznego czyli kończącego, po którym nie ma już innego sądu.

Trzeba wzywać pomocy u Boga, bo głód jest spowodowany nie tylko klęską spowodowaną przez szarańczę, ale i inną klęską, bo:

*Pogniły ziarna pod swymi skibami, zniszczone są gumna,
zburzone spichlerze, bo uschło zboże. (Jl 1,17)*

Cierpią nie tylko ludzie, ale i zwierzęta.

Drugi rozdział księgi Joel rozpoczyna ostrzeżeniem przed
dniem Pańskim, o którym prorokuje:

(Jl 2,1-3)

*1 Dmijcie w róg na Syjonie, a wołajcie na górze mej świętej!
Niechaj zadrżą wszyscy mieszkańcy kraju, bo nadchodzi
dzień Pański, bo jest już bliski.*

*2 Dzień ciemności i mroku, dzień obłoku i mgły. Jak zorza
poranna rozciąga się po górach lud wielki a mocny, któremu
równego nie było od początku i nie będzie po nim nigdy aż do
lat przyszłych pokoleń.*

*3 Przed nim ogień pożerający, a za nim płomień palący;
ziemia ta jest przed nim jak ogród Eden, lecz po nim będzie
pustym stepem i przed nim nikt nie ujdzie.*

Nie wyglądają jak ludzie, a raczej wcieleni w konie
aniołowie. Są niezwykle karni, wykonują swoje niszczące
zadania bezbłędnie, bezkompromisowo, jeden drugiemu nie
wchodzi w drogę i mimo natrafiania na oręż nie odnoszą
ran. Zdobywają wszystko co mają zadane od Boga *i przed
nimi nikt nie ujdzie.*

(Jl 2,6)

*6 Przed tym ludem narody lęk odczuwać będą, wszystkie
twarze pobledną.*

Lud wielki a mocny działa na rozkaz Boga:

(Jl 2,11)

11 A Pan wydaje głos przed wojskiem swoim, gdyż bardzo liczny jest Jego obóz i pilni wykonawcy Jego rozkazów; wielki bowiem będzie dzień Pański i straszliwy bardzo. I któż go przetrzyma?

Któż przetrzyma dzień Pański?

Na to pytanie odpowiada Bóg od wiersza 12 do 17 rozdziału 2. Znane są te słowa o nawróceniu z niedzielnych czytań:

(Jl 2,12-14)

12 «Przeto i teraz jeszcze – wyrocznia Pana: Nawróćcie się do Mnie całym swym sercem, przez post i płacz, i lament».

13 Rozdzierajcie jednak serca wasze, a nie szaty! Nawróćcie się do Pana Boga waszego! On bowiem jest łaskawy, miłosierny, nieskory do gniewu i wielki w łaskawości, a lituje się na widok niedoli.

14 Kto wie? Może znów pożałuje i pozostawi po sobie błogosławieństwo [plonów] na ofiarę z pokarmów i ofiarę płynną dla Pana Boga waszego.

I drugi znany fragment z niedzielnych czytań– modlitwa:

(Jl 2,17)

«Przepuść, Panie, ludowi Twojemu i nie daj dziedzictwa swego na pohańbienie, aby poganie nie zapanowali nad nami. Czemuż mówić mają między narodami: Gdzież jest ich Bóg?»

Nawrócenie, pokuta i modlitwa są warunkami przetrzymania *dnia Pańskiego*.

Na te działania ludzi Bóg odpowiada ponownym przebaczeniem wynikającym z miłości do swojego ludu:

(Jl 2,18)

18 I Pan zapalił się zazdrosną miłością ku swojej ziemi, i zmiłował się nad swoim ludem.

Zapowiada kolejny raz w historii Izraela swoją opiekę i ochronę przed plagami i innymi kataklizmami. Obiecuje, że *nie wyda swojego ludu więcej na pohańbienie między poganami*.

Przyroda odradza się po klęsce. Sprawiedliwy Bóg nagradza swój nawrócony lud obfitością.

(Jl 2,25)

25 «W ten sposób wynagrodzę wam lata, które strawiła szarańcza, jelek, chasil i gazam, wielkie moje wojsko, które wysłałem przeciwko wam».

Z tak przygotowanym ludem Bóg zawiera nowe przymierze.

(Jl 2,27)

27 «I poznacie, że wśród Izraela Ja jestem, że jestem Pan, Bóg wasz, a nie ma innego. Lud mój nie zazna więcej zawstydzienia.

Dalej, jest to już 3 rozdział, zapowiada Bóg wylanie Ducha Świętego:

(Jl 3,1-2)

1 I wyleję potem Ducha mego na wszelkie ciało, a synowie wasi i córki wasze prorokować będą, starcy wasi będą śnili, a młodzieńcy wasi będą mieli widzenia.

2 Nawet na niewolników i niewolnice wyleję Ducha mego w owych dniach.

Nawet gdy przyjdzie dzień Pański zapowiedziany przez znaki na niebie i ziemi, dzień straszny,

każdy kto wezwie imienia Pańskiego, będzie zbawiony ... i wśród ocalałych będą ci, których wezwał Pan.

W rozdziale 4 następuje rozprawa Boga z narodami, które dręczyły Izraela. Występując przeciw Izraelowi występują przeciw Bogu i spotka je za to kara na Sądzie Ostatecznym. Bóg zgromadzi wszystkie narody i odbędzie się nad nimi sąd. Butne narody zostaną ukarane i będą cierpiały tak jak cierpiał Izrael. Tak jak, biorąc w niewolę rozproszyli naród wybrany, sami dostaną się w niewolę synów judzkich i będą sprzedani daleko od swoich krajów. Narody mogą szykować się do odwetu wobec Boga, zbroić się, grozić, ale to Bóg kieruje historią i to On zarządzi w odpowiednim czasie sąd nad narodami. I nikt temu sądowi nie ujdzie.

Po sądzie nastąpi dobrobyt w Jeruzalem obfitujący w łaski od Pana Boga. Jeruzalem będzie święte, bezpieczne dla mieszkającego w nim ludu.

Księga Joela podaje najbardziej uderzające szczegóły, jakie można znaleźć w całym Starym Testamencie dotyczące Sądu Ostatecznego. Mówi o słońcu pogrążonym w ciemnościach, o armiach zdobywców posuwających się jak ogień i o księżycu czerwonym jak krew. Doświadczany plagami lud Boży zwracając się do Boga o pomoc może znaleźć zbawienie. Tylko w nim jest zbawienie, bo jest Wszechmogący i tylko On jest Bogiem. W księdze nie ma nazwanych grzechów ludu Bożego. Nie dlatego jest on doświadczany, bo jest grzeszny, a jest grzeszny, ale dlatego, że jest szczególnie przez Boga umiłowany. Bóg próbuje lud Boży żeby skłonić go do prawdy o Nim. Musi być doświadczany żeby nie powtórzyła się sytuacja z Ewą i Adamem. Oni mieli w raju wszystko, ale nie docenili tego i w rezultacie odeszli od Boga szukając szczęścia poza Nim. Utraciliśmy raj, ale nie na zawsze. Czytając Stary Testament możemy utożsamiać się z ludem Izraela. Jako zbiorowość, ale i indywidualnie jako osoba, jednostka. Bóg doświadcza nas żebyśmy o nim nie zapominali w całym swoim życiu, jak i na codzień. W chwilach próby mamy się o pomoc zwracać do Niego i tylko u Niego szukać ratunku, a On odpowie nam swoją miłością. Zazdrosną miłością. U nikogo innego nie ma pomocy.

*I poznacie, że wśród Izraela Ja jestem, że jestem Pan,
Bóg wasz, a nie ma innego. (Jl 2,27)*

Ta prawda musi być powtarzana ku pokrzepieniu doświadczanego Izraela i ku nadziei życia wiecznego.

Do Słowa w księdze Joela nawiązuje Nowy Testament. W Dziejach Apostolskich pierwsza przemowa św. Piotra zaraz po Zesłaniu Ducha Świętego gdy przyglądali się temu wydarzeniu *pobożni Żydzi z wszystkich narodów pod słońcem.*

Dz 2

14 Wtedy stanął Piotr razem z Jedenastoma i przemówił do nich donośnym głosem: «Mężowie Judejczycy i wszyscy mieszkańcy Jerozolimy, przyjmijcie do wiadomości i posłuchajcie uważnie mych słów!

15 Ci ludzie nie są pijani, jak przypuszczacie, bo jest dopiero trzecia godzina dnia,

16 ale spełnia się przepowiednia proroka Joela:

17 W ostatnich dniach - mówi Bóg - wyleję Ducha mojego na wszelkie ciało, i będą prorokowali synowie wasi i córki wasze, młodzieńcy wasi widzenia mieć będą, a starcy - sny.

18 Nawet na niewolników i niewolnice moje wyleję w owych dniach Ducha mego, i będą prorokowali.

19 I sprawię dziwy na górze - na niebie, i znaki na dole - na ziemi. Krew i ogień, i kłęby dymu,

20 słońce zamieni się w ciemności, a księżyc w krew, zanim nadejdzie dzień Pański, wielki i wspaniały.

21 Każdy, kto wzywać będzie imienia Pańskiego, będzie zbawiony.

Do księgi Joela nawiązują też trzej Ewangelisci: Mateusz, Marek i Łukasz. Jezus w mowie o zburzeniu Jerozolimy i kataklizmach z tym związanych mówi: (przeczytam te trzy fragmenty, bo mimo, że mówią o tym samym zdarzeniu z przyszłości opisy te odrobinę się różnią.)

(Mt 24,29-31)

29 Zaraz też po ucisku owych dni słońce się zaćmi i księżyc nie da swego blasku; gwiazdy zaczną padać z nieba i moce niebios zostaną wstrząśnięte.

30 Wówczas ukaże się na niebie znak Syna Człowieczego, i wtedy będą narzekać wszystkie narody ziemi; i ujrzą Syna Człowieczego, przychodzącego na obłokach niebieskich z wielką mocą i chwałą.

31 Pośle On swoich aniołów z trąbą o głosie potężnym, i zgromadzą Jego wybranych z czterech stron świata, od jednego krańca nieba aż do drugiego.

(Mk 13,24-27)

24 W owe dni, po tym ucisku, słońce się zaćmi i księżyc nie da swego blasku.

25 Gwiazdy będą padać z nieba i moce na niebie zostaną wstrząśnięte.

26 Wówczas ujrzą Syna Człowieczego, przychodzącego w obłokach z wielką mocą i chwałą.

27 Wtedy pośle On aniołów i zbierze swoich wybranych z czterech stron świata, od krańca ziemi aż do szczytu nieba.

(Łk 21,25-28)

*25 Będą znaki na słońcu, księżycu i gwiazdach,
a na ziemi trwoga narodów bezradnych wobec szumu morza
i jego nawałnicy.*

*26 Ludzie mdleć będą ze strachu, w oczekiwaniu wydarzeń
zagrożających ziemi. Albowiem moce niebios zostaną
wstrząśnięte.*

*27 Wtedy ujrzą Syna Człowieczego, nadchodzącego w obłoku
z wielką mocą i chwałą.*

*28 A gdy się to dzieć zacznie, nabierzcie ducha
i podnieście głowy, ponieważ zbliża się wasze odkupienie».*

Księga Joela jest streszczeniem apokaliptyki starotestamentalnej. W Nowym Testamencie to streszczenie rozwija Apokalipsa św. Jana. W księdze Joela działa Bóg, który posyła swego Ducha. Duch ten nie jest jedną z osób Trójcy świętej, bo o Trójcy świętej nie ma mowy w Starym Testamencie. W Apokalipsie św. Jana działa Trójca Święta, każda z Trzech osób: Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty.

Księga Joela w punktach:

1. Doświadczenie ludu Bożego,
2. Dzień Pański,
3. Nawrócenie, pokuta, modlitwa,
4. Przebaczenie miłującego Boga,
5. Wylanie Ducha Świętego,
6. Sąd nad narodami,
7. Święte Jeruzalem.